

Suunised

**Suunised 6/2020 teise makseteenuste direktiivi ja
isikuandmete kaitse üldmääruse koostoime kohta**

Version 2.0

Vastu võetud 15. detsembril 2020

Versiooniajalugu

Versioon 2.0	15. detsember 2020	Suuniste vastuvõtmine pärast avalikku arutelu
Versioon 1.0	17. juuli 2020	Suuniste vastuvõtmine avaliku arutelu jaoks

Sisukord

1. Sissejuhatus	5
1.1 Mõisted	6
1.2 Teise makseteenuste direktiivi kohased teenused	7
2 Õiguslik alus ja edasine töötlemine vastavalt teisele makseteenuste direktiivile	10
2.1 Töötlemise õiguslik alus	10
2.2 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt b (isikuandmete töötlemine on vajalik lepingu täitmiseks)	10
2.3 Pettuste ärahoidmine.....	12
2.4 Edasine töötlemine (kontoteabe teenuse pakkuja ja makse algatamise teenuse pakkuja) .	12
2.5 Kontole juurdepääsu andmise õiguslik alus (kontot haldavad makseteenuse pakkujad)	13
3 Sõnaselge nõusolek	14
3.1 Nõusolek isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt.....	14
3.2 Nõusolek teise makseteenuste direktiivi kohaselt.....	14
3.2.1 Sõnaselge nõusolek teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõike 2 kohaselt.....	15
3.3 Kokkuvõte.....	16
4 Vaikiva poole andmete töötlemine	18
4.1 Vaikiva poole andmed	18
4.2 Vastutava töötleja õigustatud huvid	18
4.3 Vaikiva poole isikuandmete edasine töötlemine	18
5 Isikuandmete eriliikide töötlemine teise makseteenuste direktiivi alusel.....	20
5.1 Isikuandmete eriliigid	20
5.2 Võimalikud erandid	21
5.3 Oluline avalik huvi	21
5.4 Sõnaselge nõusolek	21
5.5 Asjakohase erandi puudumisel	22
6 Võimalikult väheste andmete kogumine, turvalisus, läbipaistvus, vastutus ja profiilianalüüs.....	23
6.1 Võimalikult väheste andmete kogumine ning lõimitud ja vaikimisi andmekaitse	23
6.2 Võimalikult väheste andmete kogumise meetmed	23
6.3 Turvalisus.....	25
6.4 Läbipaistvus ja vastutus.....	25
6.5 Profiilianalüüs.....	27

Euroopa Andmekaitsekoogu,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 (füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta; edaspidi „isikuandmete kaitse üldmäärus“) artikli 70 lõike 1 punkti e,

võttes arvesse Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingut, eriti selle XI lisa ja protokoll nr 37, mida on muudetud EMP ühiskomitee 6. juuli 2018. aasta otsusega nr 154/2018¹,

võttes arvesse kodukorra artikleid 12 ja 22

ning arvestades järgmist:

(1) Isikuandmete kaitse üldmäärusega on sätestatud ühtsed isikuandmete töötlemise õigusnormid kogu ELis.

(2) Teise makseteenuste direktiiviga (Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. detsembri 2015. aasta direktiiv (EL) 2015/2366) tunnistati kehtetuks direktiiv 2007/64/EÜ ja sätestati uued õigusnormid, et tagada tarbijatele, kauplejatele ja ettevõtjatele õiguskindlus makseahelas ning ajakohastada makseteenuste turu õigusraamistikku². Liikmesriigid pidid teise makseteenuste direktiivi siseriiklikku õigusesse üle võtma enne 13. jaanuari 2018.

(3) Teise makseteenuste direktiivi üks oluline külg on uut liiki makse algatamise teenustele ja kontoteabe teenustele õigusraamistiku kehtestamine. Direktiivi kohaselt saavad uute makseteenuste pakkujad nimetatud teenuste osutamise eesmärgil juurdepääsu andmesubjektide maksekontodele.

(4) Mis puutub isikuandmete kaitse, siis toimub teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõike 1 kohaselt igasugune isikuandmete töötlemine, sh töötlemise kohta teabe andmine, teise makseteenuste direktiivi rakendamisel kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse³ ja määrusega (EL) 2018/1725.

(5) Teise makseteenuste direktiivi põhjenduse 89 järgi tuleks selle direktiivi raames isikuandmeid töödeldes täpsustada töötlemise täpne eesmärk, osutada kohaldatav õiguslik alus, järgida isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud asjakohaseid turvanõudeid ning pidada kinni vajalikkuse, proportsionaalsuse, eesmärgi piiritlemise ja andmete säilitamise proportsionaalse aja põhimõttest. Samuti tuleks lisada kõikidesse teise makseteenuste direktiivi raames välja töötatavatesse ja kasutatavatesse andmetöötlussüsteemidesse lõimitud andmekaitse ja vaikimisi andmekaitse⁴.

(6) Teise makseteenuste direktiivi põhjenduses 93 osutatakse, et makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad ühelt poolt ning kontot haldav makseteenuse pakkuja teiselt poolt peaksid täitma selle direktiiviga kehtestatud või selles direktiivis osutatud ning regulatiivsetes tehnilistes standardites sisalduvaid vajalikke andmekaitse- ja turvanõudeid,

---

¹ Kõiki selle dokumendi viiteid liikmesriikidele tuleb mõista kui viiteid EMP liikmesriikidele.

² Teise makseteenuste direktiivi põhjendus 6.

³ Kuna teine makseteenuste direktiiv on isikuandmete kaitse üldmäärusest vanem, viidatakse selles direktiivile 95/46/EÜ. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 94 kohaselt käsitatakse viiteid kehtetuks tunnistatud direktiivile 95/46/EÜ viidetena isikuandmete kaitse üldmäärusele.

⁴ Teise makseteenuste direktiivi põhjendus 89.

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISED SUUNISED

1. SISSEJUHATUS

1. Teine makseteenuste direktiiv on toonud makseteenuste valdkonda mitmeid uuendusi. Kuigi see loob tarbijatele uusi võimalusi ja suurendab valdkonna läbipaistvust, on teise maksedirektiivi rakendamine tõstatanud teatud küsimusi ja probleeme seoses sellega, et andmesubjektile peab jääma oma isikuandmete üle täielik kontroll. Isikuandmete kaitse üldmäärust kohaldatakse isikuandmete töötlemisele, sh teises makseteenuste direktiivis määratletud makseteenuste raames tehtavatele töötlemise toimingutele⁵. Seega peavad teise makseteenuste direktiiviga reguleeritud valdkonna vastutavad töötajad alati tagama, et järgitakse isikuandmete kaitse üldmääruse nõudeid, sh isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 5 sätestatud andmekaitse põhimõtteid, ja e-privatsuse direktiivi⁶ asjaomaseid sätteid. Kuigi teine makseteenuste direktiiv⁷ ja regulatiivsed tehnilised standardid, mis käsitlevad kliendi tugevat autentimist ning ühiseid ja turvalisi teabevahetuse avatud standardeid (edaspidi „regulatiivsed tehnilised standardid“⁸), sisaldavad teatud andmekaitset ja turvalisust käsitlevaid sätteid, on tekkinud kahtluseid nende sätete tõlgendamise ning isikuandmete kaitse üldraamistiku ja teise makseteenuste direktiivi koostoime kohta.
2. 5. juulil 2018 esitas Euroopa Andmekaitsekoogu teist makseteenuste direktiivi käsitleva kirja, milles andis selgitusi seoses direktiiviga tekkinud isikuandmete kaitset käsitlevatele küsimustele, täpsemalt keskenduti kolmandate isikute andmete (nn vaikiva poole andmed) töötlemisele kontoteabe teenuse pakkujate ja makse algatamise teenuse pakkujate poolt, nõusoleku andmise ja tagasivõtmise menetlustele, regulatiivsetele tehnilistele standarditele ja kontot haldavate makseteenuste pakkujate vastastikusele koostööle seoses turvameetmetega. Kõige pakilisemate probleemide väljaselgitamiseks kaasati käesolevate suuniste ettevalmistamisse ka sidusrühmi, kellelt koguti andmeid nii kirjalikul teel kui ka sidusrühmadele suunatud üritustel.
3. Suuniste eesmärk on anda täiendavaid juhtnööre andmekaitse aspektide kohta seoses teise makseteenuste direktiiviga, eriti isikuandmete kaitse üldmääruse ja teise makseteenuste direktiivi asjaomaste sätete vahelise seose kohta. Suunised keskenduvad peamiselt kontoteabe teenuse pakkujate ja makse algatamise teenuse pakkujate poolsele isikuandmete töötlemisele. Dokumendis käsitletakse tingimusi, mille alusel annavad kontot haldavad makseteenuse pakkujad maksekontodele juurdepääsu ning makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad töötlevad isikuandmeid, sh nõudeid ja kaitsemeetmeid seoses makse algatamise teenuse pakkujate ja kontoteabe teenuse pakkujate poolse isikuandmete töötlemisega muul eesmärgil kui

---

⁵ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 1 lõige 1.

⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv; EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37–47).

⁷ Makseteenuste direktiivi artikkel 94 jne.

⁸ Komisjoni 27. novembri 2017. aasta delegeeritud määrus (EL) 2018/389, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/2366 regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad kliendi tugevat autentimist ning ühiseid ja turvalisi teabevahetuse avatud standardeid (EMPs kohaldatav tekst; C(2017) 7782; ELT L 69, 13.3.2018, lk 23–43; kättesaadav aadressil <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0389&qid=1612964185028&from=ET>).

see, milleks neid koguti, eriti kui neid koguti seoses kontoteabe teenuse⁹ pakkumisega. Dokumendis käsitletakse ka teise makseteenuste direktiivi ja isikuandmete kaitse üldmääruse kohase sõnaselge nõusoleku mõiste erinevust ning vaikiva poole andmete töötlemist, isikuandmete eriliikide töötlemist makse algatamise teenuse pakkujate ja kontoteabe teenuse pakkujate poolt, isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud peamiste andmekaitsepõhimõtete rakendamist, sh võimalikult väheste andmete kogumine, läbipaistvus, vastutus ja turvameetmed. Teine makseteenuste direktiiv sisaldab valdkonnaüleseid kohustusi, mis hõlmavad näiteks tarbijakaitset ja konkurentsioigust. Käesolevad suunised ei hõlma neid õigusvaldkondi puudutavaid kaalutlusi.

4. Et hõlbustada suuniste lugemist, on allpool toodud dokumendis kasutatud põhimõisted.

1.1 Mõisted

„Kontoteabe teenuse pakkuja“ – internetipõhise teenuse pakkuja, kelle teenus seisneb konsolideeritud teabe esitamises ühe või mitme maksekonto kohta, mille makseteenuse kasutaja on avanud kas teise makseteenuse pakkuja või mitme makseteenuse pakkuja juures;

„kontot haldav makseteenuste pakkuja“ – makseteenuse pakkuja, kes pakub maksjale maksekontot ja haldab seda;

„võimalikult väheste andmete kogumine“ – andmekaitse põhimõtte, mille kohaselt peavad isikuandmed olema asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt;

„maksja“ – füüsiline või juriidiline isik, kellel on maksekonto ja kes on lubanud teha maksekäsundi kõnealuselt maksekontolt või, kui maksekontot ei ole, füüsiline või juriidiline isik, kes teeb maksekäsundi;

„makse saaja“ – füüsiline või juriidiline isik, kes peaks olema maksetehinguga ülekantava raha saaja;

„maksekonto“ – ühe või mitme makseteenuse kasutaja nimel olev konto, mida kasutatakse maksetehingute tegemiseks;

„makse algatamise teenuse pakkuja“ – teenusepakkuja, kes osutab teenust maksekäsundi algatamiseks makseteenuse kasutaja taotlusel seoses teise makseteenuse pakkuja juures hoitava maksekontoga;

„makseteenuse pakkuja“ – teise makseteenuse direktiivi artikli 1 lõikes¹⁰ osutatud organid või füüsiline või juriidiline isik, kes kasutab teise makseteenuste direktiivi artiklite 32 või 33 kohast vabastust;

---

⁹ Kontoteabe teenus on internetipõhine teenus, mis seisneb konsolideeritud teabe esitamises ühe või mitme maksekonto kohta, mille makseteenuse kasutaja on avanud kas teise makseteenuse pakkuja või mitme makseteenuse pakkuja juures.

¹⁰ Teise makseteenuste direktiivi artikli 1 lõikes 1 on kehtestatud õigusnormid, mille kohaselt liikmesriigid eristavad järgmisi makseteenuse pakkujate kategooriaid:

a) krediidasutused Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013 (1) artikli 4 lõike 1 punkti 1 tähenduses, sh liidus asuvad krediidasutuste filiaalid nimetatud määruse artikli 4 lõike 1 punkti 17 tähenduses, olenemata sellest, kas nende filiaalide peakontor asub liidus või direktiivi 2013/36/EL artikli 47 ja siseriikliku õiguse kohaselt liidust väljaspool;

b) e-raha asutused direktiivi 2009/110/EÜ artikli 2 punkti 1 tähenduses, sh koosõlas nimetatud direktiivi artikliga 8 ja siseriikliku õigusega e-raha asutuste filiaalid, kui need asuvad liidus ja nende peakontor asub liidust

„makseteenuse kasutaja” – füüsiline või juriidiline isik, kes kasutab makseteenust maksja, makse saaja või mõlemana;

„isikuandmed” – igasugune teave tuvastatud või tuvastatava füüsilise isiku (andmesubjekti) kohta; tuvastatav füüsiline isik on isik, keda saab otseselt või kaudselt tuvastada, eelkõige sellise identifitseerimistunnuse põhjal nagu nimi, isikukood, asukohateave, võrguidentifikaator või selle füüsilise isiku ühe või mitme füüsilise, füsioloogilise, geneetilise, vaimse, majandusliku, kultuurilise või sotsiaalse tunnuse põhjal;

„lõimitud andmekaitse” – tootesse või teenusesse põimitud tehnilised ja korralduslikud meetmed, mis on vajalikud andmekaitsepõhimõtete tõhusaks rakendamiseks ja vajalike kaitsemeetmete lõimimiseks isikuandmete töötlemisse, et täita isikuandmete kaitse üldmääruse nõudeid ja kaitsta andmesubjektide õigusi;

„vaikimisi andmekaitse” – tootele või teenusele rakendatud asjakohased tehnilised ja korralduslikud meetmed, mis tagavad, et vaikimisi töödeldakse ainult neid isikuandmeid, mis on vajalikud töötlemise konkreetse eesmärgi saavutamiseks;

„regulatiivsed tehnilised standardid” – komisjoni 27. novembri 2017. aasta delegeeritud määrus (EL) 2018/389, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/2366 regulatiivsete tehniliste standarditega, mis käsitlevad kliendi tugevat autentimist ning ühiseid ja turvalisi teabevahetuse avatud standardeid;

„kolmandast isikust teenusepakkujad” – makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad.

1.2 Teise makseteenuste direktiivi kohased teenused

5. Teises makseteenuste direktiivis esitati kaks uut tüüpi makseteenust (ja nende pakkujat): makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad. Teise makseteenuste direktiiviga hõlmatud kaheksa makseteenust on loetletud nimetatud direktiivi I lisas.
6. Makse algatamise teenuse pakkuja pakub teenuseid maksekäsundi algatamiseks makseteenuse kasutaja taotlusel seoses teise makseteenuse pakkuja juures hoitava kasutajale kuuluva maksekontoga¹¹. Makse algatamise teenuse pakkuja võib nõuda kontot haldavalt makseteenuse pakkujalt (tavaliselt pank) makseteenuse kasutaja nimel tehingu algatamist. (Makseteenuse) kasutaja võib olla füüsiline isik (andmesubjekt) või juriidiline isik.
7. Kontoteabe teenuse pakkujad pakuvad internetipõhist teenust, mis seisneb konsolideeritud teabe esitamises ühe või mitme maksekonto kohta, mille makseteenuse kasutaja on avanud kas teise makseteenuse pakkuja või mitme makseteenuse pakkuja juures¹². Teise makseteenuste direktiivi põhjenduse 28 kohaselt võib makseteenuse kasutaja saada mis tahes ajal ülevaate oma finantsolukorrast.

---

väljaspool ning üksnes juhul, kui nende filiaalide poolt osutatavad makseteenused on seotud e-raha väljastamisega;

c) postiteenuse osutajad, kellel on siseriiklike õigusaktide kohaselt õigus osutada makseteenuseid;

d) makseasutused;

e) Euroopa Keskpank (EKP) ja liikmesriikide keskpangad, kui nad ei tegutse rahaasutuste või muu riigiasutusena;

f) liikmesriigid või nende piirkondlikud või kohalikud asutused, kui nad ei tegutse riigiasutustena.

¹¹ Teise makseteenuste direktiivi artikli 4 punkt 15.

¹² Teise makseteenuste direktiivi artikli 4 punkt 16.

8. Kontoteabe teenuste raames võib pakkuda mitut eri laadi teenuseid, millel on erinevad tunnused ja eesmärgid. Näiteks võivad mõned ettevõtjad pakkuda selliseid kasutajateenuseid nagu eelarve kavandamine ja kulutuste jälgimine. Teine makseteenuste direktiiv hõlmab isikuandmete töötlemist seoses nende teenuste osutamisega. Teenused, mis sisaldavad makseteenuse kasutaja krediitvõimelisuse hindamist, ja audiitorkontrolli teenused, mida osutatakse kontoteabe teenuse kaudu teabe kogumise põhjal, ei kuulu teise makseteenuste direktiivi kohaldamisalasse ning seega reguleeritakse neid valdkondi isikuandmete kaitse üldmäärusega. Teise makseteenuste direktiivi kohaldamisalasse ei kuulu ka muud kontod, mis ei ole maksekontod (nt säästukontod, investeerimiskontod). Isikuandmete töötlemise õigusraamistikuna kohaldatakse alati isikuandmete kaitse üldmäärust.

Näide 1

HappyPayments on ettevõtte, mis pakub internetipõhist teenust, mis seisneb mobiilirakenduse kaudu ühe või mitme maksekonto kohta teabe andmises finantsülevaadete saamise eesmärgil (kontoteabe teenus). Selle teenuse kasutajale antakse ülevaade kahes või mitmes eri pangas asuva maksekonto saldo ja hiljutiste tehingute kohta. Kui makseteenuse kasutaja seda soovib, jagab rakendus kulud ja sissetulekud liigi järgi eri kategooriatesse (palk, vaba aeg, elekter, laenumaksed jne), aidates seeläbi makseteenuse kasutajal oma rahaasju planeerida. Samuti on rakenduses võimalik otse kasutaja valitud maksekonto(de)lt makseid algatada (makse algatamise teenus).

9. Teise makseteenuste direktiiviga reguleeritakse nende teenuste pakkumise õiguslikke tingimusi, mille alusel saavad makse algatamise ja kontoteabe teenuse pakkujad makseteenuse kasutajale teenuse osutamiseks maksekontodele juurdepääsu.
10. Teise makseteenuste direktiivi artikli 66 lõike 1 ja artikli 67 lõike 1 kohaselt on makseteenuse kasutajal õigus makse- ja kontoteabe teenustele juurde pääseda ja neid kasutada. Seega peab makseteenuse kasutajale jääma täielik vabadus seda õigust kasutada, kuid teda ei saa selleks sundida.
11. Maksekontodele juurdepääsu ja maksekonto teabe kasutamine on osaliselt reguleeritud teise makseteenuste direktiivi artiklitega 66 ja 67, mis sisaldavad ka (isiku)andmete kaitse meetmeid. Teise makseteenuste direktiivi artikli 66 lõike 3 punktis f on sätestatud, et makse algatamise teenuse pakkuja ei küsi makseteenuse kasutajalt mingeid muid andmeid peale nende, mis on vajalikud makse algatamise teenuse osutamiseks, ja artikli 66 lõike 3 punktiga g nähakse ette, et makse algatamise teenuse pakkuja ei kasuta, püüa saada ega säilita mingeid andmeid muul eesmärgil kui makseteenuse kasutaja poolt sõnaselgelt taotletud makse algatamise teenuse osutamiseks. Peale selle piiratakse teise makseteenuste direktiivi artikli 67 lõike 2 punktiga d kontoteabe teenuse pakkujate juurdepääsu määratud maksekontodelt ja nendega seotud maksetehingutest pärit teabele ning artikli 67 lõike 2 punktis f on sätestatud, et kontoteabe teenuse pakkuja ei kasuta, püüa saada ega säilita mingeid andmeid muul eesmärgil kui makseteenuse kasutaja poolt sõnaselgelt taotletud kontoteabe teenuse osutamiseks kooskõlas andmekaitse normidega. Viimati nimetatud punktiga toonitatakse, et kontoteabe teenuste kontekstis võib isikuandmeid koguda vaid täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel. Seega peaks kontoteabe teenuse pakkuja lepingusse sõnaselgelt kirja panema, missugustel konkreetsetel eesmärkidel kontoteabe teenuse osutamisel isiku kontoteabe andmeid töödeldakse. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 kohaselt peab leping olema seaduslik, õiglane ja läbipaistev ning vastama ka teistele tarbijakaitsealastele õigusaktidele.

12. Konkreetsetest asjaoludest sõltuvalt võib makseteenuse osutaja isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt olla kas vastutav või volitatud töötleja. Käesolevate suuniste kontekstis on vastutav töötleja makseteenuse pakkuja, kes üksi või koos teistega määrab kindlaks isikuandmete töötlemise eesmärgid ja vahendid. Teema kohta leiab täiendavaid juhiseid Euroopa Andmekaitseõukogu suunistest 07/2020 isikuandmete kaitse üldmääruse mõistete „vastutav töötleja“ ja „volitatud töötleja“ kohta.

2 ÕIGUSLIK ALUS JA EDASINE TÖÖTLEMINE VASTAVALT TEISELE MAKSETEENUSTE DIREKTIIVILE

2.1 Töötlemise õiguslik alus

13. Isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt peab vastutaval töötlejal olema isikuandmete töötlemiseks õiguslik alus. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 1 on esitatud kuuest õiguslikust alusest koosnev ammendav ja piirav loetelu isikuandmete töötlemiseks isikuandmete kaitse üldmääruse alusel¹³. Vastutava töötleja ülesanne on määratleda asjakohane õiguslik alus ja tagada, et selle õigusliku aluse kõik tingimused on täidetud. Konkreetsetes olukorras kehtiva ja asjakohaseima õigusliku aluse määratlemisel lähtutakse töötlemise asjaoludest, sh töötlemise eesmärk ning vastutava töötleja ja andmesubjekti vaheline seos.

2.2 Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt b (isikuandmete töötlemine on vajalik lepingu täitmiseks)

14. Makseteenuseid osutatakse makseteenuse kasutaja ja makseteenuse pakkuja vahel sõlmitud lepingu alusel. Teise makseteenuste direktiivi põhjenduses 87 on märgitud: „Käesolev direktiiv peaks käsitlema üksnes makseteenuse kasutaja ja makseteenuse pakkuja vahelisi lepingulisi kohustusi ja vastutust.“ Isikuandmete kaitse üldmääruses on makseteenuste osutamise eesmärgil isikuandmete töötlemise peamine õiguslik alus sätestatud artikli 6 lõike 1 punktis b, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele.

15. Teise makseteenuste direktiivi kohased makseteenused on loetletud direktiivi I lisas. Teise makseteenuste direktiivi määratlusele vastavate teenuste osutamine on nõutav tingimus selleks, et sõlmida leping, mille kohaselt saavad pooled juurdepääsu makseteenuse kasutaja maksekonto andmetele. Makseteenuse pakkujatel peab olema ka tegevusluba. Teise makseteenuste direktiivi kohaste makse algatamise teenuste ja kontoteabe teenuste lepingutes võib olla nõudeid, millega kehtestatakse tingimusi ka lisateenustele, mis jäävad teise makseteenuste direktiivi kohaldamisalast välja. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunistes 2/2019 isikuandmete töötlemise kohta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b alusel seoses andmesubjektidele internetipõhiste teenuste osutamisega selgitatakse, et vastutavad töötlejad peavad hindama,

---

¹³ Artikli 6 kohaselt on isikuandmete töötlemine seaduslik ainult juhul, kui on täidetud vähemalt üks järgmistest tingimustest, ning sellisel määral, nagu see tingimus on täidetud:

- (a) andmesubjekt on andnud nõusoleku töödelda oma isikuandmeid ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil;
- (b) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele;
- (c) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja juriidilise kohustuse täitmiseks;
- (d) isikuandmete töötlemine on vajalik andmesubjekti või mõne muu füüsilise isiku eluliste huvide kaitsmiseks;
- (e) isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks või vastutava töötleja avaliku võimu teostamiseks;
- (f) isikuandmete töötlemine on vajalik vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral, välja arvatud juhul, kui sellise huvi kaaluvad üles andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid, eriti juhul kui andmesubjekt on laps.

milline isikuandmete töötlemine on lepingu täitmiseks objektiivselt vajalik. Nimetatud suunised osutavad, et vajaduse põhjendamine sõltub teenuse olemusest, lepingupoolte vaatenurkadest ja ootustest, lepingu sõlmimise põhjusest ja lepingu olulistest sätetest.

16. Samuti on Euroopa Andmekaitsekojale suunistes 2/2019 märgitud, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 7 lõike 4 kohaselt eristatakse lepingu täitmiseks vajalikke töötlemistoiminguid ja lepingutingimusi, millega seatakse teenuse osutamise tingimuseks teatud töötlemistoimingud, mis pole tegelikult kõnealuse lepingu täitmiseks vajalikud. „Täitmiseks vajalik“ eeldab ilmselgelt midagi enam kui lepinguklauslit¹⁴. Vastutav töötleja peaks suutma tõestada, miks andmesubjektiga sõlmitud konkreetse lepingu peamist eesmärki pole võimalik täita ilma kõnealuste isikuandmete konkreetse töötlemiseta. Üksnes lepingus isikuandmete töötlemisele viitamisest või osutamisest ei piisa, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b saaks selle töötlemistoimingu suhtes kohaldada.
17. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis b on sätestatud eesmärgi piiritlemise põhimõte, mille kohaselt kogutakse isikuandmeid täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õigusjärgselt eesmärkidel ning neid ei töödelda hiljem viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus. Hinnates, kas artikli 6 lõike 1 punkt b on internetipõhise (makse)teenusega seoses asjakohane õiguslik alus, tuleks arvesse võtta teenuse konkreetset eesmärki või põhjust¹⁵. Töötlemise eesmärgid tuleb selgelt määratleda ja andmesubjektile teatada kooskõlas vastutava töötleja eesmärgi piiritlemise põhimõtte ja läbipaistvuse tagamise kohustusega. Vajalikkuse hindamine hõlmab töötlemistoimingu kombineeritud ja faktidel põhinevat hindamist, pidades silmas „taotletavat eesmärki ja seda, kas see meede on võrreldes muude sama eesmärgi saavutamise võimalustega vähem sekkuv“. Artikli 6 lõike 1 punkt b ei hõlma isikuandmete töötlemist, mis on lepingulise teenuse osutamiseks või andmesubjekti taotlusel võetavate lepingueelsete meetmete jaoks küll kasulik, kuid mitte objektiivselt vajalik, isegi kui see on vajalik vastutava töötleja muudeks ärieesmärkideks¹⁶.
18. Euroopa Andmekaitsekojale suunistes 2/2019 selgitatakse, et lepinguga ei saa kunstlikult laiendada isikuandmete või töötlemistoimingute liike, mida vastutaval töötlejal on tarvis teha lepingu täitmiseks artikli 6 lõike 1 punkti b tähenduses¹⁷. Samas käsitletakse ka olukordi, kus ainult ühest teenusest huvitatud andmesubjektid pannakse olukorda, kus nad peavad valima kas võtta või jätta. See võib juhtuda, kui vastutav töötleja soovib koondada ühte lepingusse eraldi teenused või teenuse osad, millel on erinevad peamised eesmärgid, põhimõtted ja omadused. Kui leping koosneb mitmest eri teenusest või teenuse osast, mida saab tegelikult mõistlikult osutada üksteisest eraldi, tuleks hinnata artikli 6 lõike 1 punkti b kohaldatavust iga teenuse puhul eraldi, kaaludes, mis on objektiivselt vajalik iga konkreetse teenuse osutamiseks, mille saamiseks andmesubjekt on teadlikult soovi avaldanud või registreerunud¹⁸.
19. Eespool nimetatud suuniste kohaselt peab vastutav töötleja hindama, mis on lepingu täitmiseks objektiivselt vajalik. Kui vastutaval töötlejal pole võimalik tõestada, et isikliku maksekonto teabe töötlemine on konkreetse teenuse osutamiseks objektiivselt vajalik, ei ole isikuandmete kaitse

---

¹⁴ Suunised 2/2019 isikuandmete töötlemise kohta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b alusel seoses andmesubjektidele internetipõhiste teenuste osutamisega, Euroopa Andmekaitsekojale, lk 9.

¹⁵ Sealsamas.

¹⁶ Sealsamas, lk 8.

¹⁷ Sealsamas, lk 10.

¹⁸ Sealsamas, lk 11.

üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt b töötlemise õigusliku alusena kehtiv. Sellistel juhtudel peaks vastutav töötleja kaaluma töötlemistoimingu jaoks mõnda teist õiguslikku alust.

2.3 Pettuste ärahoidmine

20. Teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõikes 1 on sätestatud, et liikmesriigid lubavad maksesüsteemidel ja makseteenuse pakkujatel töödelda isikuandmeid, kui see on vajalik maksepettuste ärahoidmise, uurimise ja avastamise tagamiseks. Pettuste vältimiseks rangelt vajalik isikuandmete töötlemine on samuti asjaomase vastutava töötleja õigustatud huvi, tingimusel et andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused ei ole tähtsamad¹⁹. Pettuste ärahoidmise eesmärgil tehtavad töötlemistoimingud peaksid tuginema vastutava töötleja hoolikal juhtumipõhisel hinnangul kooskõlas vastutamise põhimõttega. Lisaks võib pettuse ennetamiseks vastutava töötleja suhtes kohaldada konkreetseid õiguslikke kohustusi, mille puhul on isikuandmete töötlemine vajalik.

2.4 Edasine töötlemine (kontoteabe teenuse pakkuja ja makse algatamise teenuse pakkuja)

21. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 4 määratletakse tingimused isikuandmete töötlemiseks muul eesmärgil kui see, milleks isikuandmeid koguti. Täpsemalt on edasine töötlemine lubatud, kui see põhineb liidu või liikmesriigi õigusel, mis on demokraatlikus ühiskonnas vajalik ja proportsionaalne meede, et tagada artikli 23 lõikes 1 osutatud eesmärkide täitmine, kui andmesubjekt on andnud selleks nõusoleku või kui muul eesmärgil töötlemine on kooskõlas eesmärgiga, mille jaoks isikuandmeid algselt koguti.

22. Teise makseteenuste direktiivi artikli 66 lõike 3 punkti g ja artikli 67 lõike 2 punkti f tuleb hoolikalt kaaluda. Nagu eespool öeldud, on teise makseteenuste direktiivi artikli 66 lõike 3 punktis g sätestatud, et makse algatamise teenuse pakkuja ei kasuta, püüa saada ega säilita mingeid andmeid muul eesmärgil kui maksja poolt sõnaselgelt taotletud makse algatamise teenuse osutamiseks. Teise makseteenuste direktiivi artikli 67 lõike 2 punkti f kohaselt kontoteabe teenuse pakkuja ei kasuta, püüa saada ega säilita mingeid andmeid muul eesmärgil kui makseteenuse kasutaja poolt sõnaselgelt taotletud kontoteabe teenuse osutamiseks kooskõlas andmekaitse normidega.

23. Sellest tulenevalt piiratakse teise makseteenuste direktiivi artikli 66 lõike 3 punktiga g ja artikli 67 lõike 2 punktiga f oluliselt muudel eesmärkidel töötlemise võimalusi, mis tähendab, et töötlemine muul eesmärgil ei ole lubatud, välja arvatud juhul, kui andmesubjekt on andnud nõusoleku vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktile a, või kui töötlemine on sätestatud vastutava töötleja suhtes kohaldatavas liidu või liikmesriigi õiguses vastavalt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikele 4. Kui isikuandmete töötlemine muul eesmärgil kui see, milleks isikuandmeid koguti, ei põhine andmesubjekti nõusolekul või liidu või liikmesriigi õigusel, saab teise makseteenuste direktiivi artikli 66 lõike 3 punktis g ja artikli 67 lõike 2 punktis f sätestatud piirangutest selgelt välja lugeda, et mistahes muu eesmärk ei ole kooskõlas eesmärgiga, mille jaoks isikuandmed algselt koguti. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 4 esitatud ühilduvuse hindamise kriteeriumid ei anna töötlemiseks õiguslikku alust.

24. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 4 kohaselt on edasine töötlemine liidu või liikmesriigi õiguse alusel lubatud. Näiteks on kõik makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2015. aasta direktiivi (EL) 2015/849 (mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise

---

¹⁹ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 47.

tõkestamist) artikli 3 lõike 2 punkti a kohaselt kohustatud isikud. Kohustatud isikud peavad kliendi suhtes kohaldama nimetatud direktiivis sätestatud hooldusmeetmeid. Seega töödeldakse teise makseteenuste direktiivi kohaste teenustega seoses töödeldavaid isikuandmeid edasi vähemalt ühe teenusepakkujal lasuva õigusliku kohustuse alusel²⁰.

25. Nagu punktis 20 märgitud, osutatakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 4, et isikuandmete töötlemine muul eesmärgil kui see, milleks isikuandmeid koguti, võib põhineda andmesubjekti nõusolekul, kui kõik isikuandmete kaitse üldmääruses sätestatud nõusoleku andmise tingimused on täidetud. Nagu eespool sätestatud, peab vastutav töötleja tõendama, et kahjulike tagajärgedeta on võimalik nõusoleku andmisest keelduda või seda tagasi võtta (isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 42).

2.5 Kontole juurdepääsu andmise õiguslik alus (kontot haldavad makseteenuse pakkujad)

26. Nagu punktis 10 juba öeldud, on makseteenuse kasutajatel makse algatamise ja kontoteabe teenuste kasutamise õigus. Teise makseteenuste direktiivi artikli 66 lõikes 1 ja artikli 67 lõikes 1 liikmesriikidele kehtestatud kohustused tuleks siseriiklikku õigusse üle võtta, et tagada makseteenuse kasutajale eespool mainitud makseteenuste kasutamise õiguse tõhus kohaldamine. Selliste õiguste tõhus tagamine ei oleks võimalik, ilma et kontot haldavale makseteenuse pakkujale, kes on tavaliselt pank, kehtiks vastav kohustus anda makseteenuse pakkujale kontole juurdepääs, tingimusel, et on täidetud kõik makseteenuse kasutaja kontole juurdepääsu saamise nõuded. Lisaks on teise makseteenuste direktiivi artikli 66 lõikes 5 ja artikli 67 lõikes 4 selgelt sätestatud, et makse algatamise ja kontoteabe teenuste osutamist ei tehta sõltuvaks makse algatamise teenuse pakkujate / kontoteabe teenuse pakkujate ja kontot haldavate makseteenuse pakkujate vahelise lepingusuhte olemasolust.
27. Kontot haldava makseteenuse pakkuja poolne isikuandmete töötlemine, mis seisneb makse algatamise teenuse pakkujate ja kontoteabe teenuse pakkujate taotletud isikuandmetele juurdepääsu andmises, et nimetatud teenusepakkujad saaksid makseteenuse kasutajale makseteenust osutada, põhineb õiguslikul kohustusel. Teise makseteenuste direktiivi eesmärkide saavutamiseks peavad kontot haldavad makseteenuse pakkujad avaldama makse algatamise teenuse pakkujatele ja kontoteabe teenuse pakkujatele isikuandmeid, et nad saaksid oma teenuseid osutada ja tagada seeläbi teise makseteenuste direktiivi artikli 66 lõikes 1 ja artikli 67 lõikes 1 sätestatud õigused. Seega on sellisel juhul kohaldatav õiguslik alus isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt c.
28. Isikuandmete kaitse üldmääruses on märgitud, et õiguslikul kohustusel põhinev töötlemine peaks olema selgelt ette nähtud liidu või liikmesriigi õigusega (vt isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõige 3), kontot haldava makseteenuse pakkuja kohustus anda juurdepääs peaks tulenema teist makseteenuse direktiivi üle võtvast siseriiklikust õigusest.

---

²⁰ Käesoleva dokumendi käsitusala jääb välja põhjalik käsitus teemal, kas rahapesuvastane direktiiv vastab isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 4 esitatud tingimustele.

3 SÕNASELGE NÕUSOLEK

3.1 Nõusolek isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt

29. Isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt on nõusolek üks kuuest isikuandmete töötlemise seaduslikkuse õiguslikust alusest. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 lõikes 11 määratletakse nõusolek kui „vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline tahteavaldus, millega andmesubjekt kas avalduse vormis või selge nõusolekut väljendava tegevusega nõustub tema kohta käivate isikuandmete töötlemisega“. Vabatahtlikkus, konkreetsus, teadlikkus ja ühemõttelisus on need neli tingimust, mis on nõusoleku kehtivuse seisukohalt üliolulised. Vastavalt Euroopa Andmekaitse nõukogu suunistele 05/2020 määruse (EL) 2016/679 kohase nõusoleku kohta, saab nõusolek olla asjakohane õiguslik alus vaid juhul, kui andmesubjektile antakse kontroll ning tõeline võimalus valida pakutavate tingimustega nõustumise ja nende tagasilükkamise vahel, ilma et sellega kaasneks kahjulikke tagajärgi. Nõusoleku küsimisel on vastutava töötleja ülesanne hinnata, kas see vastab kõigile kehtiva nõusoleku hankimise nõuetele. Kui nõusolek on saadud isikuandmete kaitse üldmäärust täielikult järgides, kujutab see endast vahendit, mis annab andmesubjektile kontrolli selle üle, kas tema isikuandmeid töödeldakse või mitte. Kui nõusoleku hankimisel ei ole isikuandmete kaitse üldmäärust täielikult järgitud, on andmesubjekti kontroll vaid näilik ja nõusolek ei ole töötlemiseks kehtiv alus, mistõttu töötlemine on ebaseaduslik²¹.
30. Täiendavaid piiranguid on kehtestatud ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 7, milles on sätestatud, et vastutaval töötlejal peab olema võimalik tõendada, et isikuandmete töötlemise ajal oli selleks kehtiv nõusolek antud. Samuti peab nõusoleku taotlus olema esitatud viisil, mis on muudest küsimustest selgelt eristatav, ning arusaadaval ja lihtsasti kättesaadaval kujul, kasutades selget ja lihtsat keelt. Peale selle tuleb andmesubjekti teavitada tema õigusest oma nõusolek igal ajal tagasi võtta, täpselt sama lihtsal viisil nagu käis nõusoleku andmine.
31. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 kohaselt on nõusolek üks eranditest, mille korral isikuandmete eriliikide töötlemise üldine keeld ei kehti. Andmesubjekti nõusolek peab siiski olema sõnaselge²².
32. Vastavalt Euroopa Andmekaitse nõukogu suunistele 05/2020 määruse (EL) 2016/679 kohase nõusoleku kohta viitab sõnaselge nõusolek isikuandmete kaitse üldmääruse alusel viisile, kuidas andmesubjekt oma nõusolekut väljendab. See tähendab, et andmesubjekt peab esitama nõusoleku sõnaselge avalduse konkreetse töötlemiseesmärgi või -eesmärkide kohta. Endastmõistetav viis selle tagamiseks, et nõusolek on sõnaselge, on kinnitada nõusolekut selgelt kirjalikus avalduses. Vajaduse korral võiks vastutav töötleja kanda hoolt selle eest, et andmesubjekt allkirjastab kirjaliku avalduse, kõrvaldamaks kõikvõimalikud kahtlused ja vältimaks tulevikus võimalikku tõendite puudumist.
33. Mitte mingil juhul ei saa nõusolekut järeldada potentsiaalselt mitmetähenduslikest avaldustest või tegevustest. Vastutav töötleja peab olema teadlik ka sellest, et nõusoleku andmist ei saa siduda nõustumisega lepinguga või teenuse üldtingimustega.

3.2 Nõusolek teise makseteenuste direktiivi kohaselt

---

²¹ Suunised 05/2020 määruse (EL) 2016/679 kohase nõusoleku kohta, Euroopa Andmekaitse nõukogu, punkt 3.

²² Vt ka arvamus 15/2011 nõusoleku määratluse kohta (WP 187), lk 6–8, ja/või arvamus 06/2014 andmete vastutava töötleja õigustatud huvide mõiste kohta direktiivi 95/46/EÜ artikli 7 tähenduses (WP 217), lk 9, 10, 13 ja 14.

34. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp on märkinud, et sõnaselge nõusoleku õigusraamistik on keeruline, sest sõnaselge nõusoleku mõistet kasutatakse nii teises makseteenuste direktiivis kui ka isikuandmete kaitse üldmääruses. See on tõstatanud küsimuse, kas teise makseteenuse direktiivi artikli 94 lõikes 2 nimetatud sõnaselget nõusolekut tuleks tõlgendada samal moel kui isikuandmete kaitse üldmääruse kohast sõnaselget nõusolekut.

3.2.1 Sõnaselge nõusolek teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõike 2 kohaselt

35. Teise makseteenuste direktiiviga on sätestatud hulk isikuandmete töötlemist käsitlevaid konkreetseid eeskirju, eelkõige artikli 94 lõikes 1, mille kohaselt peab isikuandmete töötlemine teise makseteenuste direktiivi rakendamisel vastama ELi andmekaitsealastele õigusaktidele. Peale selle on teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõikes 2 sätestatud, et makseteenuste pakkujatel on juurdepääs üksnes sellistele isikuandmetele ning nad töötlevad ja säilitavad üksnes selliseid isikuandmeid, mis on neile vajalikud makseteenuste osutamiseks, ning üksnes siis, kui makseteenuse kasutajad on andnud sõnaselge nõusoleku. Teise makseteenuste direktiivi artikli 33 lõike 2 kohaselt ei kohaldata makseteenuse sõnaselge nõusoleku nõuet kontoteabe teenuse pakkujate suhtes. Siiski on teise makseteenuste direktiivi artikli 67 lõike 2 punkti a alusel kontoteabe teenuse pakkujal kohustus saada teenuse osutamiseks sõnaselge nõusolek.

36. Nagu eespool osutatud, on isikuandmete kaitse üldmäärusele vastava töötlemise õiguslike aluste loetelu ammendav. Nagu osutatud lõikes 14, on makseteenuste osutamise eesmärgil isikuandmete töötlemise peamine õiguslik alus üldjuhul isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt b, mille kohaselt on isikuandmete töötlemine vajalik andmesubjekti osalusel sõlmitud lepingu täitmiseks või lepingu sõlmimisele eelnevate meetmete võtmiseks vastavalt andmesubjekti taotlusele. Sellest järeldub, et teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõiget 2 ei saa pidada isikuandmete töötlemise täiendavaks õiguslikuks aluseks. Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp leiab, et eespool toodut arvesse võttes tuleks nimetatud lõiget tõlgendada ühelt poolt kooskõlas kohaldatava andmekaitse õigusraamistikuga ja teiselt poolt viisil, mis säilitaks selle kasuliku mõju. Seega tuleks teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõike 2 kohast sõnaselget nõusolekut pidada lepingulist laadi täiendavaks nõudeks²³ seoses isikuandmetele juurdepääsu ning sellele järgneva töötlemise ja säilitamisega makseteenuste pakkujate eesmärgil ja see ei ole seepärast sama, mis isikuandmete kaitse üldmääruse kohane (sõnaselge) nõusolek.

37. Sõnaselge nõusolek, millele viidatakse teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõikes 2, on lepinguline nõusolek. Seega tuleks teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõiget 2 tõlgendada nii, et makseteenuse pakkujaga teisele makseteenuste direktiivile vastavat lepingut sõlmides tuleb andmesubjektile täies mahus teada anda konkreetsete töödeldavate isikuandmete liigid. Lisaks peab teda teavitama konkreetsest (makseteenuse) eesmärgist, mille täitmiseks tema isikuandmeid töödeldakse, ja temalt tuleb selleks sõnaselge nõusolek saada. Selline klausel peab olema muudest lepingus käsitletavatest küsimustest selgelt eristatav ja andmesubjekt peab selle sõnaselgelt heaks kiitma.

38. Teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõike 2 kohase sõnaselge nõusoleku mõiste puhul on kesksel kohal juurdepääs isikuandmetele, et neid seejärel makseteenuste osutamise eesmärgil töödelda ja säilitada. See viitab sellele, et makseteenuse²⁴ pakkuja pole veel isikuandmeid töötlemas asunud, kuid vajab juurdepääsu isikuandmetele, mida seni on töödeldud mõne teise vastutava töötleja vastutusel. Kui makseteenuse kasutaja sõlmib lepingu näiteks makse algatamise teenuse pakkujaga, peab teenusepakkuja saama juurdepääsu makseteenuse kasutaja

²³ Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp kiri teise makseteenuste direktiivi kohta, 5. juuli 2018, lk 4.

²⁴ Kehtib teise makseteenuste direktiivi I lisas nimetatud teenuste 1–7 kohta.

isikuandmetele, mida töödeldakse kontot haldava makseteenuse pakkuja vastutusel. Teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõike 2 kohaselt on sõnaselge nõusoleku eesmärk saada juurdepääs makseteenuse osutamiseks vajalikele isikuandmetele ning neid andmeid töödelda ja säilitada. Kui andmesubjekt on sõnaselge nõusoleku andnud, on kontot haldav makseteenuse pakkuja kohustatud nimetatud isikuandmetele juurdepääsu andma.

39. Kuigi teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõike 2 kohane nõusolek ei ole õiguslik alus isikuandmete töötlemiseks, on see nõusolek isikuandmete ja andmekaitsega konkreetselt seotud ning tagab läbipaistvuse ja annab makseteenuse kasutajale teatava kontrolli²⁵. Kuigi teises makseteenuste direktiivis pole loetletud teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõike 2 kohase nõusoleku sisulisi tingimusi, peaks seda, nagu ka eespool öeldud, käsitama kooskõlas kohaldatava andmekaitsealase õigusraamistikuga ja viisil, et säiliks selle kasulik toime.
40. Seoses vastutavate töötajate esitatava teabe ja läbipaistvuse nõudega on artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma suunistes läbipaistvuse kohta osutatud, et „[n]imetatud sätetes kirjeldatud läbipaistvuspõhimõtte võtab peamiselt arvesse seda, et andmesubjektil oleks võimalik eelnevalt kindlaks määrata, milline on töötlemise ulatus ja tagajärjed, ja neid ei üllataks hiljem see, kuidas nende isikuandmeid kasutatakse²⁶.“
41. Pealegi tuleb eesmärgi piiritlemise põhimõtte alusel isikuandmeid koguda täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt b). Kui isikuandmeid kogutakse rohkem kui ühe eesmärgi täitmiseks, „peaks vastutav töötaja hoiduma vaid ühe üldise eesmärgi määratlemisest, mis õigustaks mitmeid edasise töötlemise toiminguid, kuid on tegelikult algse eesmärgiga vaid kaudselt seotud²⁷.“ Euroopa Andmekaitseõukogu on esile tõstnud, viimati seoses internetipõhiste teenuste lepingutega, lepingutesse töötlemise üldtingimuste lisamise ohtu ja märkinud, et andmete kogumise eesmärk tuleb selgelt ja täpselt määratleda: see peab olema piisavalt üksikasjalik, et oleks selge, millised töötlemistoimingud konkreetse eesmärgi alla kuuluvad või ei kuulu, ning et oleks võimalik hinnata seadustele vastavust ja rakendada andmekaitsemeetmeid²⁸.
42. Teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõike 2 kohase täiendava nõude kontekstis järeldub sellest, et vastutav töötaja peab andma andmesubjektile konkreetset ja sõnaselget teavet vastutava töötaja poolt määratletud konkreetsete eesmärkide kohta, mille täitmiseks antakse tema isikuandmetele juurdepääs ning tema isikuandmeid töödeldakse ja säilitatakse. Vastavalt teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõikele 2 peab andmesubjekt need konkreetsed eesmärgid sõnaselgelt heaks kiitma.
43. Lisaks rõhutab Euroopa Andmekaitseõukogu, nagu punktis 10 juba öeldud, et teenuse kasutamine on makseteenuse kasutaja otsustada ja teda ei tohi selleks sundida. Seega peab teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõike 2 kohane nõusolek olema ka vabatahtlik.

3.3 Kokkuvõte

---

²⁵ Teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõige 2 kuulub 4. peatükki pealkirjaga „Andmekaitse“.

²⁶ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma 11. aprilli 2018. aasta suunistes määruse 2016/679 kohase läbipaistvuse kohta, mille on heaks kiitnud Euroopa Andmekaitseõukogu (punkt 10).

²⁷ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma arvamus 03/2013 eesmärgi piiritlemise kohta („Opinion 03/2013 on purpose limitation“) (WP203), lk 16.

²⁸ Suunistes 2/2019 isikuandmete töötlemise kohta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b alusel seoses andmesubjektidele internetipõhiste teenuste osutamisega, punkt 16 (avalikuks aruteluks esitatud versioon) ja artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma arvamus 03/2013 eesmärgi piiritlemise kohta („Opinion 03/2013 on purpose limitation“) (WP 203), lk 15–16.

44. Teise makseteenuste direktiivi kohane sõnaselge nõusolek erineb isikuandmete kaitse üldmääruse kohasest (sõnaselgest) nõusolekust. Teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõikele 2 vastav sõnaselge nõusolek on lepingulist laadi täiendav nõue. Kui makseteenuse pakkuja soovib saada makseteenuse osutamiseks isikuandmetele juurdepääsu, on vaja kooskõlas teise makseteenuste direktiivi artikli 94 lõikega 2 makseteenuse osutaja sõnaselget nõusolekut.

4 VAIKIVA POOLE ANDMETE TÖÖTLEMINE

4.1 Vaikiva poole andmed

45. Üks hoolikat kaalumist vajav andmekaitse küsimus on nn vaikiva poole andmete töötlemine. Selles dokumendis peetakse vaikiva poole andmete all silmas sellise andmesubjekti andmeid, kes ei ole konkreetse makseteenuse kasutaja, kuid kelle isikuandmeid see konkreetne makseteenuse pakkuja töötleb, et täita makseteenuse pakkuja ja kasutaja vahel sõlmitud lepingut. Sellised asjaolud esinevad näiteks siis, kui makseteenuse kasutaja ehk andmesubjekt A kasutab kontoteabe teenuse pakkuja teenuseid ja andmesubjekt B on teinud andmesubjekt A kontole ülekandeid. Sellisel juhul loetakse andmesubjekt B vaikivaks pooleks ja teda puudutavad isikuandmed (nt andmesubjekti B kontonumber ja nimetatud ülekannete summad) vaikiva poole andmeteks.

4.2 Vastutava töötleja õigustatud huvid

46. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkti b kohaselt kogutakse isikuandmeid täpselt ja selgelt kindlaksmääratud ning õiguspärastel eesmärkidel ning neid ei töödelda hiljem viisil, mis on nende eesmärkidega vastuolus. Lisaks peab isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt olema isikuandmete töötlemine vajalik ja proportsionaalne ning vastama andmekaitse põhimõtetele, nagu eesmärgi piiritlemine ja võimalikult väheste andmete kogumine.
47. Isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt võib vaikiva poole andmete töötlemine olla lubatud, kui see on vajalik vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi korral (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkt f). Siiski võib selline töötlemine toimuda vaid juhul, kui vastutava töötleja õigustatud huvi kaalub üles „andmesubjekti huvid või põhiõigused ja -vabadused, mille nimel tuleb kaitsta isikuandmeid“.
48. Teise makseteenuse direktiivi alusel makseteenuste pakumise kontekstis võib seega olla õiguslik alus vaikiva poole andmete töötlemiseks makse algatamise teenuse pakkujate ja kontoteabe teenuse pakkujate poolt vastutava töötleja või kolmanda isiku õigustatud huvi täita makseteenuse kasutajaga sõlmitud lepingut. Vaikiva poole andmete töötlemise vajalikkust piiratakse ja see määratletakse andmesubjekti mõistlike ootustega. Teise makseteenuste direktiiviga hõlmatud makseteenuste osutamise kontekstis tuleb vaikiva poole põhiõiguste ja -vabaduste kaitseks kehtestada asjakohased meetmed ja tagada, et austatakse nende andmesubjektide mõistlikke ootuseid, mis puutub nende isikuandmete töötlemisse. Sellega seoses peab vastutav töötleja (kontoteabe teenuse pakkuja või makse algatamise teenuse pakkuja) kehtestama andmesubjektide kaitseks töötlemisele vajalikud kaitsemeetmed. See hõlmab ka tehnilisi meetmeid, millega tagatakse, et vaikiva poole andmeid ei töödelda muul eesmärgil, kui see, milleks makse algatamise teenuse pakkujad ja kontoteabe teenuse pakkujad isikuandmeid algselt kogusid. Kui võimalik, peaks rakendama ka krüpteerimist ja muid meetodeid, et saavutada vajalik turvalisuse tase ja võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte järgimine.

4.3 Vaikiva poole isikuandmete edasine töötlemine

49. Nagu on osutatud punktis 29, võib teise makseteenuste direktiiviga hõlmatud makseteenustega seoses töödeldavaid isikuandmeid edasi töödelda teenusepakkujal lasuvate õiguslike kohustuste alusel. Sellised õiguslikud kohustused võivad käsitleda vaikiva poole isikuandmeid.
50. Õigustatud huvi alusel vaikiva poole andmete edasise töötlemise suhtes on Euroopa Andmekaitse nõukogu seisukohal, et neid andmeid ei või ei ELi ega liikmesriigi õiguse alusel kasutada muul eesmärgil kui see, milleks isikuandmeid koguti. Vaikiva poole nõusolek pole õiguslikult võimalik, sest selle saamiseks tuleks vaikiva poole isikuandmeid koguda või töödelda,

milleks aga ei ole isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 alusel mingit õiguslikku alust. Ka isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõikes 4 loetletud ühilduvuse hindamise kriteeriumid ei anna muudel eesmärkidel (nt otseturundus) töötlemiseks alust. Vaikivast poolest andmesubjekti õiguseid ja vabadusi ei austata, kui uus vastutav töötleja kasutab isikuandmeid muul eesmärgil, võttes arvesse isikuandmete kogumise konteksti, eriti suhte puudumist vaikivast poolest andmesubjektiga²⁹; mistahes muu põhjuse ja isikuandmete kogumise algpõhjuse vahelise seose puudumist (nt vajab makseteenuse pakkuja vaikiva poole andmeid vaid selleks, et täita kellegi teisega sõlmitud lepingut); asjasse puutuvate isikuandmete laadi³⁰; asjaolu, et andmesubjektil ei ole mõistlik eeldada edasist töötlemist ja et ta ei pruugi olla isegi teadlik, missugune vastutav töötleja tema isikuandmeid töötleb; ning teise makseteenuste direktiivi artikli 66 lõike 3 punktis g ja artikli 67 lõike 2 punktis f sätestatud töötlemise õiguslikke piiranguid.

---

²⁹ Teise makseteenuste direktiivi põhjenduses 87 on märgitud, et „[k]äesolev direktiiv peaks käsitlema üksnes makseteenuse kasutaja ja makseteenuse pakkuja vahelisi lepingulisi kohustusi ja vastutust“. Seega ei kuulu vaikiva poole andmed teise makseteenuste direktiivi kohaldamisalasse.

³⁰ Erilist tähelepanu tuleks pöörata isiku finantsandmete töötlemisele, sest andmekaitsealast mõjuhinnaangut käsitlevate suuniste kohaselt võib selline töötlemine suurendada võimalikku ohtu üksikisikute õigustele ja vabadustele.

5 ISIKUANDMETE ERILIIKIDE TÖÖTLEMINE TEISE MAKSETEENUSTE DIREKTIIVI ALUSEL

5.1 Isikuandmete eriliigid

51. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 1 kohaselt on keelatud töödelda „isikuandmeid, millest ilmneb rassiline või etniline päritolu, poliitilised vaated, usulised või filosoofilised veendumused või ametiühingusse kuulumine, geneetilisi andmeid, füüsilise isiku kordumatuks tuvastamiseks kasutatavaid biomeetrilisi andmeid, terviseandmeid või andmeid füüsilise isiku seksuaalelu ja seksuaalse sättumuse kohta“.
52. Tuleb rõhutada, et mõnes liikmesriigis on elektronmaksed juba üldlevinud ning oma igapäevatehingutes eelistavad paljud elektronmaksed sularahale. Samas võivad finantstehingud paljastada üksikisikust andmesubjekti kohta tundlikke andmeid, sealhulgas isikuandmete eriliikidega seotud andmed. Näiteks võivad tehingu üksikasjadest paljastuda isiku poliitilised vaated ja usulised tõekspidamised, kui on tehtud annetusi erakondadele, organisatsioonidele, kirikutele või kogudustele. Isiku pangakontolt tehtud liikmemaksu tasumise kirjest võib selguda isiku kuulumine ametiühingusse. Tervisealaseid isikuandmeid võib järeltada andmesubjekti poolt teatud meditsiinitöötajatele (näiteks psühhiaatrile) tasutud arvete analüüsist. Viimaks võivad teatud ostusid puudutavad üksikasjad paljastada teavet isiku seksuaalelu või seksuaalse sättumuse kohta. Esitatud näidete põhjal võib öelda, et ka ainsast tehingust võib leida isikuandmete eriliike. Lisaks võivad kontoteabe teenused tugineda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 4 määratletud profiilianalüüsile. Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma suunistes automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi kohta määruse 2016/679 kohaldamisel, mille on heaks kiitnud Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp, on kirjas: „Profiilianalüüsi käigus on võimalik luua eriliiki andmeid, kui andmeid tuletatakse andmetest, mis pole ise eriliiki andmed, aga muutuvad neiks koos muude andmetega.“³¹ See tähendab, et vaadeldes kõiki finantstehinguid korraga, võivad välja joonistuda teatud käitumismustrid, mis võivad sisaldada ka isikuandmete eriliike. Seega on üsna tõenäoline, et andmesubjektide finantstehinguid puudutavat teavet töötlev teenusepakkuja töötleb ka isikuandmete eriliike.
53. Mõiste „tundlikud makseandmed“ kohta märgib Euroopa Andmekaitsekoostöögrupp järgmist. Teise makseteenuste direktiivi tundlikke makseandmete mõiste erineb märkimisväärselt sellest, kuidas kasutatakse tavaliselt sama terminit isikuandmete kaitse üldmääruse ja andmekaitse (õiguse) kontekstis. Samal ajal kui teises makseteenuste direktiivis on tundlikud makseandmed määratletud kui „andmed, sh isikustatud turvavolitused, mida on võimalik kasutada pettuse toimepanemiseks“, on isikuandmete kaitse üldmääruses rõhutatud, et eriliiki isikuandmed, mis isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 kohaselt on oma olemuselt põhiõiguste ja -vabaduste seisukohast eriti tundlikud, vääriks erilist kaitset³². Seega on soovitatav töötlemine vähemalt ette kavandada ja isikuandmed tüübi alusel liigitada. Tõenäoliselt on kooskõlas isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 35 nõutav andmekaitsealase mõjuhinnangu korraldamine, mis aitab kavandamisele kaasa. Rohkem juhiseid andmekaitsealase mõjuhinnangu kohta on esitatud artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma suunistes, mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhinnangut ja selle kindlaksmääramist, kas isikuandmete töötlemise tulemusena „tekib tõenäoliselt suur oht“

³¹ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma suunistes automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi kohta määruse 2016/679 kohaldamisel (WP251rev.01), lk 15.

³² Näiteks on isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 10 viidatud isikuandmete eriliikidele kui „tundlikele andmetele“ (ingl k „sensitive data“).

vastavalt määrusele (EL) 2016/679, mille on heaks kiitnud Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu.

5.2 Võimalikud erandid

54. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 9 sätestatud keeld ei ole absoluutne. Kuigi isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 2 punktides b–f ja h–j sätestatud erandeid ei saa isikuandmete töötlemisele teise makseteenuste direktiivi kontekstis ilmselgelt kohaldada, võib kaaluda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõikes 2 esitatud kaht järgmist erandit:
- a) keeldu ei kohaldata, kui andmesubjekt on andnud sõnaselge nõusoleku nende isikuandmete töötlemiseks ühel või mitmel konkreetsel eesmärgil (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 2 punkt a).
  - b) Keeldu ei kohaldata, kui töötlemine on vajalik olulise avaliku huviga seotud põhjustel liidu või liikmesriigi õiguse alusel ning on proportsionaalne saavutatava eesmärgiga, austab isikuandmete kaitse õiguse olemust ja tagatud on sobivad ja konkreetsed meetmed andmesubjekti põhiõiguste ja huvide kaitseks (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 2 punkt g).
55. Tuleb märkida, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõikes 2 esitatud erandite loetelu on ammendav. Teenusepakkuja peab tunnustama teise makseteenuste direktiiviga hõlmatud teenuste osutamisel töödeldavates isikuandmetes isikuandmete eriliikide esinemise võimalikkust. Kuna isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõikes 1 sätestatud keeld on nendele teenusepakkujatele kohaldatav, tuleb neil tagada, et neile kehtib mõni isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõikes 2 sätestatud eranditest. Tuleb rõhutada, et kui teenusepakkujal ei õnnestu tõendada, et talle kehtib mõni nimetatud eranditest, kohaldatakse tema suhtes artikli 9 lõikes 1 sätestatud keeldu.

5.3 Oluline avalik huvi

56. Makseteenused võivad töödelda isikuandmete eriliike olulise avaliku huviga seotud põhjustel, kuid ainult siis, kui on täidetud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 2 punktis g esitatud tingimused. See tähendab, et isikuandmete eriliikide töötlemiseks peab olema liidu või liikmesriigi õiguses kehtestatud konkreetne erand isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõikest 1. See säte peab käsitlema proportsionaalsust saavutatava eesmärgiga ning sisaldama sobivaid ja konkreetseid meetmeid andmesubjekti põhiõiguste ja huvide kaitseks. Lisaks peab nimetatud liidu või liikmesriigi õiguse säte austama isikuandmete kaitse õiguse olemust. Viimaks tuleb tõendada, et isikuandmete eriliikide töötlemine on vajalik olulise avaliku huviga seotud põhjustel, sh süsteemselt olulised huvid. Seda erandit võib teatud makseteenuste liikidele kohaldada vaid juhul, kui on täidetud kõik nimetatud tingimused.

5.4 Sõnaselge nõusolek

57. Juhul kui isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 2 punkti g kohane erand pole kohaldatav, näib olevat isikuandmete kaitse üldmääruses esitatud kehtiva nõusoleku tingimustele vastava sõnaselge nõusoleku saamine viimane võimalik õiguspärane erand, mis lubab kolmandast isikust teenusepakkujal isikuandmete eriliike töödelda. Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu suunistes 05/2020 määruse (EL) 2016/679 kohase nõusoleku kohta on öeldud³³: „Artikli 9 lõikes 2 ei ole nimetatud asjaolu „vajalik lepingu täitmiseks“ asjaoluna, mis võimaldab teha erandi üldisest keelust töödelda isikuandmete eriliike. Seepärast peaksid selle olukorraga kokku puutuvad vastutavad töötajad ja

---

³³ Suunistes 05/2020 määruse (EL) 2016/679 kohase nõusoleku kohta, Euroopa Andmekaitsekoostöö nõukogu, punkt 99.

liikmesriigid uurima artikli 9 lõike 2 punktides b–j sätestatud erandeid. Kui teenusepakkuja tugineb isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 2 punktile a, tuleb tal tagada, et enne andmete töötlemise algust on sõnaselge nõusolek antud.“ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 2 punkti a kohane sõnaselge nõusolek peab vastama kõikidele isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetele.

5.5 Asjakohase erandi puudumisel

58. Eespool on märgitud, et kui teenusepakkujal ei õnnestu tõendada, et talle kehtib mõni nimetatud eranditest, kohaldatakse tema suhtes artikli 9 lõikes 1 sätestatud keeldu. Sellisel juhul võiks sisse seada isikuandmete eriliikide töötlemist takistavad tehnilised meetmed, näiteks teatud andmepunktide töötlemise keelamine. Sellega seoses võivad makseteenuse pakkujad uurida isikuandmete eriliikide väljajätmise ja juurdepääsu valikulise andmise tehnilisi võimalusi, mis takistavad vaikivat poolt puudutavate isikuandmete eriliikide töötlemist kolmandast isikust teenusepakkuja poolt.

6 VÕIMALIKULT VÄHESTE ANDMETE KOGUMINE, TURVALISUS, LÄBIPAISTVUS, VASTUTUS JA PROFILIANALÜÜS

6.1 Võimalikult väheste andmete kogumine ning lõimitud ja vaikimisi andmekaitse

59. Võimalikult väheste andmete kogumise põhimõte on sätestatud isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punktis c: „Isikuandmete töötlemisel tagatakse, et [...] isikuandmed on asjakohased, olulised ja piiratud sellega, mis on vajalik nende töötlemise eesmärgi seisukohalt.“ Sisuliselt ei tohiks vastutav töötleja võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte kohaselt töödelda rohkem isikuandmeid, kui on vajalik ettenähtud eesmärgi saavutamiseks. Nagu peatükis 2 märgitud, määrab makseteenuse osutamiseks vajaliku isikuandmete koguse ja laadi lepingu objektiivne ja mõlemapoolselt mõistetav eesmärk³⁴. Võimalikult väheste andmete kogumise põhimõte on kohaldatav kõikidele töötlemistoimingutele (nt isikuandmete kogumine, nendele juurdepääs ja selle taotlemine). Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunistes 4/2019 lõimitud ja vaikimisi andmekaitse (artikkel 25) kohta osutatakse, et „volitatud töötlejaid ja tehnoloogiapakkujaid tuleks tunnustada lõimitud ja vaikimisi andmekaitse täitmise võtmeteguritena, nad peaksid olema teadlikud sellest, et vastutavad töötlejad võivad isikuandmeid töödelda vaid sisseehitatud andmekaitsega süsteemide ja tehnika abil³⁵“.

60. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 25 on sätestatud kohustused kohaldada lõimitud ja vaikimisi andmekaitset. Need kohustused on eriti olulised võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte seisukohast. Nimetatud artiklis on sätestatud, et vastutav töötleja rakendab nii töötlemisvahendite kindlaksmääramisel kui ka isikuandmete töötlemise ajal asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, mis on vajalikud andmekaitsepõhimõtete tõhusaks rakendamiseks ja vajalike kaitsemeetmete lõimimiseks isikuandmete töötlemisse, et täita isikuandmete kaitse üldmääruse nõudeid ja kaitsta andmesubjektide õigusi. Vastutav töötleja rakendab asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, millega tagatakse, et vaikimisi töödeldakse ainult isikuandmeid, mis on vajalikud töötlemise konkreetse eesmärgi saavutamiseks. See kehtib kogutud isikuandmete hulga, nende töötlemise ulatuse, säilitamise aja ja kättesaadavuse suhtes. Sellised meetmed võivad olla näiteks krüpteerimine, pseudonümiseerimine ja muud tehnilised meetmed.

61. Kui kohaldatakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 25 kohast kohustust, tuleb võtta arvesse teaduse ja tehnoloogia viimast arengut ja rakendamise kulusid, isikuandmete töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärgi, samuti töötlemisest tulenevaid füüsiliste isikute õigusi ja vabadusi ähvardavaid erineva tõenäosuse ja suurusega ohte. Nimetatud kohustus on täpsemini lahti seletatud eespool osutatud Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi suunistes 4/2019 lõimitud ja vaikimisi andmekaitse (artikkel 25) kohta.

6.2 Võimalikult väheste andmete kogumise meetmed

62. Soovitud teenuste osutamiseks makseteabele juurdepääsu saanud kolmandast isikust teenusepakkuja peab arvestama ka võimalikult väheste andmete kogumise põhimõttega ja koguma ainult neid andmeid, mis on vajalikud makseteenuse kasutaja soovitud konkreetsete makseteenuse osutamiseks. Põhimõtteliselt tuleks anda juurdepääs ainult nendele isikuandmetele, mis on makseteenuste osutamise seisukohalt vajalikud. Nagu peatükis 2 osutatud, on kontot haldav makseteenuse pakkuja teise makseteenuste direktiivi alusel kohustatud

³⁴ Suunistes 2/2019 isikuandmete töötlemise kohta isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punkti b alusel seoses andmesubjektidele internetipõhiste teenuste osutamisega, Euroopa Andmekaitsekoostöögrupi, punkt 32.

³⁵ Suunistes 4/2019 lõimitud ja vaikimisi andmekaitse (artikkel 25) kohta, lk 29.

makseteenuse kasutaja taotlusel jagama makseteenuse kasutaja teavet, kui makseteenuse kasutaja soovib kasutada makse algatamise või kontoteabe teenust.

63. Kui lepingu täitmiseks pole kõik maksekonto andmed vajalikud, peaks kontoteabe teenuse pakkuja enne teabe kogumist asjaomased andmekategooriad kindlaks määrama. Näiteks võivad mittevajalikud andmekategooriad sisaldada teavet vaikiva poole isiku ja tehingu tunnuste kohta. Kui seda ei nõua liikmesriigi või liidu õigus, ei pruugi olla vajalik ka vaikiva poole pangakonto IBANi kuvamine.
64. Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 24 lõikes 2 sätestatud asjakohaste andmekaitse põhimõtete rakendamise raames võib kaaluda tehniliste meetmete rakendamist, mis võimaldavad või aitavad kolmandast isikust teenusepakkujal täita oma kohustust saada juurdepääs vaid sellistele isikuandmetele ja teha väljavõtteid vaid sellistest isikuandmetest, mis on vajalikud tema teenuste osutamiseks. Sellega seoses soovitab Euroopa Andmekaitseõukogu kasutada digivahendeid, mis aitavad kontoteabe teenuse pakkujatel täita oma kohustust koguda vaid selliseid isikuandmeid, mis on nende töötlemise otstarbe seisukohalt vajalikud. Kui teenusepakkuja ei vaja oma teenuse osutamiseks näiteks tehingu tunnuseid (mis asuvad kirjelduse väljal tehingu andmetes), võiks digitaalne valikuvahend aidata kolmandast isikust teenusepakkujal see teave kõikidest kolmandast isikust teenusepakkujate töötlemistoimingutest välja jätta.

Näide 2

Näitest 1 tuttav kontoteabe teenuse pakkuja HappyPayments soovib tagada, et töötleb vaid selliseid isiklike maksekontode andmeid, millest selle kasutajad huvitatud on. Juurdepääs enamatele isiklike maksekontode andmetele ei oleks teenuse osutamise seisukohalt vajalik. Seega saavad teenuse kasutajad neid huvitava teatud laadi teabe välja valida.

Kasutaja A soovib saada ülevaadet oma viimase kahe kuu kulutustest. Seega teeb ta päringu oma kahe eri kontot haldava makseteenuse pakkuja juures avatud pangakonto kohta, milles soovib saada teavet viimase kahe kuu jooksul toimunud tehingute, nende summade, kuupäevade ja saajate nimede kohta, märkides HappyPaymentsi kasutajaliidesel vastavad kohad.

Seejärel taotleb HappyPayments vastavatelt kontot haldavatelt makseteenuse pakkujalt üksnes kasutaja A märgitud välju ja üksnes kaht viimast kuud puudutava teabe. Sellist teavet nagu ülekande selgitus ja IBANit ei taotleta, sest kasutaja A seda oma päringus ei küsitud.

Et aidata HappyPaymentsil täita talle kohaldatavat võimalikult vähete andmete kogumise kohustust, võimaldavad kontot haldavad makseteenuse pakkujad ettevõttel taotleda vaid teatud välju ja kindlat ajavahemikku puudutavat teavet.

65. Sellega seoses olgu ka märgitud, et teise makseteenuste direktiivi kohaselt võivad kontot haldavad makseteenuse pakkujad anda juurdepääsu vaid maksekontot puudutavale teabele. Teine makseteenuste direktiiv ei anna õiguslikku alust juurdepääsuks muudel kontodel (nagu säästu-, laenu- või investeerimiskontod) olevatele isikuandmetele. Seega tuleb teise makseteenuste direktiivi kohaselt rakendada tehnilisi meetmeid, mis tagavad juurdepääsu vaid vajalikule maksekonto teabele.
66. Lisaks võimalikult vähete andmete kogumise põhimõttele peab teenusepakkuja järgima ka säilitamisaja piiramise nõuet. Teenusepakkuja ei tohi isikuandmeid säilitada kauem, kui see on vajalik makseteenuse kasutaja soovitud eesmärgi seisukohalt.
67. Kui andmesubjekti ja kontoteabe teenuse pakkuja vahelise lepingu kohaselt tuleb edastada isikuandmeid kolmandatele isikutele, võib edastada vaid selliseid andmeid, mis on lepingu

täitmiseks vajalikud. Samuti tuleb andmesubjekti tema andmete kolmandale isikule edastamisest ja edastatavate andmete sisust konkreetselt teavitada.

6.3 Turvalisus

68. Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm on juba varasemalt rõhutanud, et isiku finantsandmete kuritarvitamisel „on selgelt tõsine mõju andmesubjekti igapäevaelule“ ja toonud näitena esile võimaliku maksepettuse³⁶.
69. Kui isikuandmetega seotud rikkumine puudutab finantsandmeid, võib andmesubjekti ähvardada märkimisväärne oht. Olenevalt lekinud teabest, võib andmesubjekte ähvardada identiteedivarguse, kontrol oleva raha ja muude varade varguse oht. Lisaks võib tehinguandmete paljastamine kujutada märkimisväärset ohtu eraelu puutumatusse, kuna tehinguandmetest võib leida viiteid andmesubjekti eraelu kõrvõimalike tahkude kohta. Samas on finantsandmed kurjategijate jaoks väärtuslikud ja seega väga huvipakkuvad.
70. Vastutava töötajana peab makseteenuse pakkuja võtma andmesubjektide isikuandmete kaitseks asjakohaseid meetmeid (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 24 lõige 1). Mida suuremad on vastutava töötaja sooritatava töötlemistoiminguga kaasnevad ohud, seda kõrgemad turvastandardid tuleb kehtestada. Kuna finantsteabe töötlemine on seotud paljude suurte ohtudega, peaksid turvameetmed olema vastavalt tugevad.
71. Teenusepakkujad peavad järgima rangeid standardeid, sh kliendi tugeva autentimise mehhanismid ja tehniliste seadmete ranged turvastandardid³⁷. Olulised on ka muud menetlused, nagu volitatud töötajate turvastandardite kontrollimine ja loata juurdepääsu takistamise menetluste rakendamine.

6.4 Läbipaistvus ja vastutus

72. Läbipaistvus ja vastutus on isikuandmete kaitse üldmääruse kaks aluspõhimõtet.
73. Isikuandmete kaitse üldmääruse artiklis 12 on seoses läbipaistvusega (isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõike 1 punkt a) öeldud, et vastutav töötaja võtab asjakohased meetmed, et esitada andmesubjektile artiklites 13 ja 14 osutatud teave. Lisaks sätestatakse, et isikuandmete töötlemist puudutav teave või sellest teavitamine peab olema kokkuvõtlik, selge, arusaadav ning lihtsasti kättesaadav. Teave peab esitama selges ja lihtsas keeles ning kirjalikult „või muude vahendite abil, sealhulgas asjakohasel juhul elektrooniliselt“. Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma suunistes määruse 2016/679 kohase läbipaistvuse kohta, mille on heaks kiitnud Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm, on toodud läbipaistvuse põhimõtte järgimise konkreetsed juhised digikeskkondades.
74. Nimetatud suuniste kohaselt tuleks isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 11 tõlgendada kui võimalikult väheste andmete kogumise põhimõtte tegelikku jõustamist, takistamata seejuures andmesubjektidel oma õiguste kasutamist, ja et andmesubjekti õiguste kasutamist tuleb võimaldada andmesubjekti esitatud lisateabe abil. Ette võib tulla olukordi, kus vastutav töötaja töötleb isikuandmeid, mille puhul ei nõuta andmesubjekti tuvastamist (näiteks pseudonümiseeritud andmetega). Sellistel juhtudel võib olla asjakohane ka artikli 11 lõige 1, milles

---

³⁶ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma suunistes, mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhinnaangut ja selle kindlaksmääramist, kas isikuandmete töötlemise tulemusena „tekib tõenäoliselt suur oht“ vastavalt määrusele (EL) 2016/679 (WP 248 rev. 01), mille on heaks kiitnud Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm.

³⁷ Vt regulatiivsed tehnilised standardid.

on sätestatud, et vastutav töötleja ei ole kohustatud säilitama, hankima ega töötlemata lisateavet, et tuvastada andmesubjekt ainult isikuandmete kaitse üldmääruse järgimiseks.

75. Teise makseteenuste direktiivi kohaste teenuste puhul kohaldatakse isikuandmete kaitse üldmääruse artiklit 13 juhul, kui isikuandmed on kogutud andmesubjektilt, ja artiklit 14, kui isikuandmed ei ole saadud andmesubjektilt.
76. Eelkõige tuleb andmesubjektile teatada isikuandmete säilitamise ajavahemik või kui see ei ole võimalik, sellise ajavahemiku määramise kriteeriumid, ja asjakohasel juhul vastutava töötleja või võimaliku kolmanda isiku õigustatud huvi. Kui töötlemise aluseks on isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 6 lõike 1 punktile a vastav nõusolek või teise makseteenuste direktiivi artikli 9 lõike 2 punktile a vastav sõnaselge nõusolek, peab andmesubjekti teavitama tema õigusest nõusolek igal ajal tagasi võtta.
77. Selle teabe edastab andmesubjektile vastutav töötleja, võttes arvesse isikuandmete töötlemise konkreetseid asjaolusid. Kui isikuandmeid kasutatakse andmesubjekti teavitamiseks,³⁸ mis on kontoteabe teenuse pakkujate puhul tõenäoline, siis esitatakse teave hiljemalt asjaomase andmesubjekti esmakordse teavitamise ajal. Kui isikuandmeid avaldatakse muule vastuvõtjale, siis esitatakse teave hiljemalt andmete esimese avaldamise ajal.
78. Seoses internetipõhiste makseteenustega selgitatakse eespool nimetatud suunistes, et vastutavad töötlejad võivad järgida kihilist lähenemisi juhul, kui nad otsustavad kasutada läbipaistvuse tagamiseks kombineeritud meetodeid. Eelkõige soovitatakse infoväsimuse vältimiseks ja teabe tõhususe tagamiseks seda, et andmesubjektile esitatava teabe eri liikide sidumiseks tuleks kasutada pigem kihilisi privaatsusavaldusi/-teateid kui lihtsalt kuvada kogu selline teave ekraanil ühe teatena.
79. Nimetatud suunistes selgitatakse ka, et vastutav töötleja võib otsustada kasutada täiendavaid vahendeid, mis pakuvad teavet üksiku andmesubjekti kohta, näiteks privaatsuse haldamise töölaud. Privaatsuse haldamise töölaud võimaldab andmesubjektidel ühest kohast privaatsusteavet vaadata ja oma privaatsuseelustusi hallata, lubades või keelates kõnealusel teenusel oma andmete kasutamise teatud viisidel³⁹. Privaatsuse haldamise töölauda abil võiks saada ülevaate kolmandast isikust teenusepakkujatest, kellele andmesubjekt on andnud sõnaselge nõusoleku, ja see võiks pakkuda ka asjakohast teavet kolmandast isikust teenusepakkuja poolt kasutatud isikuandmete laadi ja hulga kohta. Põhimõtteliselt võib kontot haldav makseteenuse pakkuja anda kasutajale võimaluse teise makseteenuste direktiivi kohane konkreetne sõnaselge nõusolek⁴⁰ ülevaate kaudu tagasi võtta, mis tähendaks ühele või mitmele kolmandast isikust teenusepakkujale kasutaja maksekontodele juurdepääsu keelamist. Kasutaja võib taotleda, et kontot haldav makseteenuse pakkuja keelaks ühe või mitme teenusepakkuja juurdepääsu oma maksekonto(de)le,⁴¹ kuna kasutajal on õigus kontoteabe teenust (mitte) kasutada. Kui privaatsuse haldamise töölauda kasutatakse sõnaselge nõusoleku andmiseks või tagasivõtmiseks, peaks selle

---

³⁸ Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 14 lõike 3 punkt b.

³⁹ Vastavalt artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma suunistele määruse 2016/679 kohase läbipaistvuse kohta, mille on heaks kiitnud Euroopa Andmekaitse nõukogu, on privaatsuse haldamise töölaud eriti kasulik siis, kui andmesubjekt kasutab sama teenust mitmes eri seadmes, sest see tagab talle juurdepääsu oma isikuandmetele ja kontrolli nende andmete üle, olenemata sellest, kuidas ta teenust kasutab. Andmesubjektidele privaatsuse haldamise töölauda kaudu oma privaatsussätete käsitsi kohandamise võimaldamine võib samuti lihtsustada privaatsusavalduse/-teate isikupärastamist, kajastades üksnes selle konkreetse andmesubjekti puhul asetleidvaid töötlemise liike.

⁴⁰ Vt nt „selgesõnaline nõusolek“ teise makseteenuste direktiivi artikli 67 lõike 2 punktis a.

⁴¹ Vt ka EBA/OP/2020/10, punkt 45.

ülesehitus ja rakendamine olema seadusega kooskõlas ning eelkõige selline, et see ei takistaks kolmandast isikust teenusepakkujate teisest makseteenuste direktiivist tulenevat teenuste osutamise õigust. Seoses sellega ja kooskõlas teise makseteenuste direktiivi kohaldatavate sätetega, on kolmandast isikust teenusepakkujal võimalus kord tagasi võetud sõnaselge nõusolek uuesti hankida.

80. Vastutuse põhimõtte kohaselt peab vastutav töötleja kehtestama asjakohased tehnilised ja korralduslikud meetmed, mis tagavad ja võimaldavad tõendada, et töötlemine vastab isikuandmete kaitse üldmäärusele, eelkõige selle artikli 5 lõikes 1 esitatud peamistele isikuandmete töötlemise põhimõtetele. Nende meetmete puhul tuleks arvestada töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärke ning ohtu füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele, vajaduse korral tuleb need meetmed läbi vaadata ja neid ajakohastada⁴².

6.5 Profiilialalüüs

81. Isikuandmete töötlemisega makseteenuste pakkujate poolt võib kaasneda isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 4 punktis 4 määratletud profiilialalüüs. Näiteks võib kontoteabe teenuse pakkuja tugineda isikuandmete automatiseeritud töötlemisele, et hinnata füüsilise isikuga seotud teatavaid isiklikke aspekte. Olenevalt teenuse eripärast võib hinnata näiteks andmesubjekti isiklikku finantsseisu. Kasutaja soovil osutatavad kontoteabe teenused võivad hõlmata isikliku maksekonto andmete põhjalikku hindamist.

82. Vastutav töötleja peab andmesubjektile automatiseeritud otsuste, sealhulgas profiilialalüüsi tegemise kohta teavet andma. Nendel juhtudel peab vastutav töötleja edastama sisulist teavet kasutatava loogika ja selle kohta, milline on sellise isikuandmete töötlemise tähtsus ja prognoositavad tagajärjed andmesubjekti jaoks (artikli 13 lõike 2 punkt f ja artikli 14 lõike 2 punkt g ning põhjendus 60)⁴³. Samuti on andmesubjektile isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 kohaselt õigus taotleda ja saada vastutavalt töötlejalt teavet automatiseeritud otsuste, sealhulgas profiilialalüüsi tegemise, kasutatava loogika ja andmesubjektile kaasnevate tagajärgede kohta, ning teatavatel asjaoludel õigus profiilialalüüsi suhtes vastuväide esitada, olenemata sellest, kas tegemist on üksnes automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemisega, milles lähtutakse profiilialalüüsisist⁴⁴.

83. Lisaks on sellega seoses oluline ka andmesubjekti õigus, et tema kohta ei võetaks otsust, mis põhineb üksnes automatiseeritud töötlusel, sealhulgas profiilialalüüsil, mis toob talle kaasa õiguslikke tagajärgi või avaldab talle märkimisväärset mõju, mis on kehtestatud isikuandmete kaitse üldmääruse artikliga 22. Teatavatel asjaoludel peab vastutav töötleja selle normi alusel rakendama ka asjakohaseid meetmeid, et kaitsta andmesubjekti õigusi, nagu andmesubjektile konkreetse teabe andmine, õigus otsesele isiklikule kontaktile otsuste tegemisel, õigus väljendada oma seisukohta ja õigus otsus vaidlustada. Nagu on kirjas ka isikuandmete kaitse üldmääruse põhjenduses 71, tähendab see muuseas, et andmesubjektile on õigus sellele, et tema suhtes ei tehta otsust, nagu veebipõhise krediititaotluse automaatne tagasilükkamine ilma inimsekkumiseta⁴⁵.

---

⁴² Isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 5 lõige 2 ja artikkel 24.

⁴³ Suunised määruse 2016/679 kohase läbipaistvuse kohta (WP 260 rev.01), mille on heaks kiitnud Euroopa Andmekaitseõukogu.

⁴⁴ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma suunised automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilialalüüsi kohta määruse 2016/679 kohaldamisel (WP251rev.01).

⁴⁵ Isikuandmete kaitse üldmääruse põhjendus 71.

84. Automatiseeritud otsuste tegemine, sh profiilianalüüs, mis hõlmab isikuandmete eriliike, on lubatud üksnes isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 22 lõikes 4 esitatud kumulatiivsetel tingimustel:

- tegemist on artikli 22 lõike 2 kohase erandiga;
- kohaldatakse isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 9 lõike 2 punkti a või g. Mõlemal juhul peab vastutav töötleja kehtestama asjakohased meetmed andmesubjekti õiguste ja vabaduste ning õigustatud huvide kaitsmiseks⁴⁶.

85. Nagu käesolevates suunistes juba öeldud, tuleb järgida ka edasise töötlemise nõudeid. Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma suunistes automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi kohta määruse 2016/679 kohaldamisel, mille on heaks kiitnud Euroopa Andmekaitsekomisjon, toodud selgitused ja juhised automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi kohta on makseteenuste kontekstis täielikult asjakohased ja seetõttu tuleks neid nõuetekohaselt arvesse võtta.

Euroopa Andmekaitsekomisjoni nimel

eesistuja

(Andrea Jelinek)

---

⁴⁶ Artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma suunistes automatiseeritud töötlusel põhinevate üksikotsuste tegemise ja profiilianalüüsi kohta määruse 2016/679 kohaldamisel (WP251rev.01), lk 24.